

КРИМСЬКА

СВІТЛИЦЯ

Видається у Сімферополі

№ 8 (111) Субота, 25 лютого 1995 р.

Ціна 2000 крб.

ДО ВІДОМА ЧИТАЧІВ
У зв'язку з тим, що Олександр Кулик перейшов на роботу в банк «Відродження», обов'язки головного редактора газети «Кримська світлиця» тимчасово виконуватиме Григорій Рудницький. На зборах журналістів часопису, що відбулися 20 лютого ц. р., обрано редакційну колегію, яка вирішуватиме усі творчі питання подальшої роботи. До складу редколегії ввійшли: Григорій Андрушівський — виконуючий обов'язки головного редактора, Василь Кирилович Богущий — відповідальний секретар, Данило Андрушівський Кононенко — редактор відділу літератури і мистецтва, Тамара Федорівна Соловей — редактор відділу листів, Федір Федорович Степанов — кореспондент-оглядач.

КОЛОНКА ПУБЛІЦИСТА

«КІНДЕР СЮРПРИЗИ» ВІД «ВУНДЕРКІНДА»

Звісна річ, малі діти — малий клопіт, а підростають... Тільки-но дитя вибереться з пелюшок, зніметься на ноги, відразу стільки смієць та гуль наб'є, що й самому боляче, і матері.

Так і з кримською автономією. Нещодавно нашому «дитятку» виповнилося чотири роки, а воно таке тямуче, таке беручке, ну «вундеркінд» та й годі. Правда, щодо вундеркіндів завжди виникає побоювання, хочеться завжди переконатися, чи воно таке і є, чи не тільки батьківська ілюзія. Де-факто — воно ніби існує, та й на своєму життєвому рівні (нижче нікуди!) кримчани його відчують, а де-юре — питання sacramentalне. Про це мимоволі нагадав президент Криму Ю. Мешков у своєму патетичному зверненні до кримчан з нагоди четвертої річниці «процвітання» в «єдинстві»: «В тот памятный день (20 січня 1990 р. — О.Б.) більшість кримчан висказалась за воссоздание государственности Крыма — за Республику Крым — как субъекта Союза и участника Союзного договора». Якщо це існує (і слава Богу!) такого державотворення, як СРСР, то який примарний суб'єктом, а тим паче учасником не менш примарного союзного договору, є наша автономія?

Правда, якими б вони не були, а діти є діти, і тут нічого не вдієш. Вони мають повне право гратися у що їм заманеться: у війну, попахуючи пістолетом, в магазин, в машинки, зрештою, удавати із себе Наполеонів, хоч при цьому можуть несподівано забруднити штани. Така «казка» сталася і з нашим «вундеркіндом»: суб'єкт неіснуючого об'єкта в особі кримського парламенту подумався прийняти документ всевітньоісторичної ваги — доленосну декларацію про денонсацію Білувезької угоди! А визнати політологи, політичні оглядачі з почуттям гідливості відводять носі, чекаючи доки «дитятко» переведне штани.

Звісна річ, діти від таких «несподіванок» не комплексують, а швидко переключають свою увагу на інші забави. Під час гри все швидко забувається. Як ось забув наш «вундеркінд», що він — не поважна держава, представлена в ООН, або хоча б в СНД, і порушує своє найбільше давнє питання, що являє йому душу, ніби мозоль накуляючу п'ятому за надто великими черевиками, «о праве граждан Крыма избирать себе любое гражданство, не согласуясь с властями Украины», хоча право подвійного і т.п. громадянства — це предмет переговорів керівництва України з повноваженими представниками інших держав у тому разі, коли таке питання вони будуть порушувати. Дивує, що наше «дитя» зацікавилось тільки на подвійному громадянстві, а чому не потрібне, поп'ятнадцятеро? Адже як гарно колись декларували: «П'ятнадцять республік — п'ятнадцять сестер». Можливо, завдячуючи своїм розумним здібностям, дитя більш як до двох не навчилися рахувати? А може, не відає, що «пунктик», який так мучить його, в нещодавно парафірйованому договорі між Україною і Росією так і не з'явився.

Іноки, не закінчивши одну гру, діти починають грати в іншу, прости, особливо вони полюбляють удавати із себе дорослих, імітуючи манери, інтонації домашніх. То, мабуть, генами передалися «дитятку» від його покойного батечка Союзу компанійності і нездорова бистрота до помпезних свят, святкування, прийомів і таке інше. Ну не дозволила мати влаштувати всевітній «сбавунчик» з нагоди 50-річчя Ялтінської конференції, то хоч в менших масштабах, а таки треба себе показати. То ж не дивно, що президент Криму Ю. Мешков надіслав телеграму президенту Казахстану Нурсултану Назарбаєву з пропозицією оголосити її зміст на саміті глав держав СНД. Вітаючи подальший розвиток співробітництва (?), в рамках втілення ідеї Євразійського Союзу, запропонував... зробити Кримський півострів місцем штаб-квартири цього союзу в разі його створення і висловив готовність в короткі строки надати все необхідне для розміщення представників країн співдружності в Криму. Отак, доля Васюків наш край не мине, коли така воля президента суб'єкта примарного об'єкту. Тільки й дивись! Чого доброго, запропонує перенести в Крим штаб-квартиру ООН.

Коли старі іграшки дітям набридають, то вони, урешті, незважаючи на фінансовий стан дорослих, починають просити чогось новенького та ще й з сюрпризом, та ще й неодмінно з шоколадом. Правда,

«кіндерсюрпризу» наш «вундеркінд» об'ївся до запаморочення і почав запевняти устами спікера ВР Криму Сергія Цекова, котрий повернувся з Гааги, куди спромігся поїхати турнстом, що для сповнення його заповітної мрії — стати абсолютним королем — достатньо задовольнитися вже згаданими трьома бажаннями, а дослівно це звучить так: «Для утвердження повноцінної держави цілком достатньо прапора, герба і гімну». Та коли з таких дитячих заяв починають сміятися дорослі, то «дитя» прозирає, бачить, що «король голій», чеше потилицю і починає метикувати. Вундеркінди ж кебетливі! Набавившись досхочу в політичні інтрижки, роздужив до безрозмірного чиновницький штат, провісив і прохвицькавши державний бюджет, наше «вундеркіндів» зметикувало: направило ходока в особі прем'єр-міністра Криму Анатолія Франчука до Києва з простягнутою рукою.

І чого тільки не зроблять дорослі задля дітей... А коли ще й рідня! Чим би дитя не тишлося, аби не плакати! І між Кабінетом Міністрів України та урядом Криму досягнуто угоди про подовження на 1995 рік дії договору про бюджетні взаємовідносини між урядами України та Криму, на якому і тримається химерна автономія.

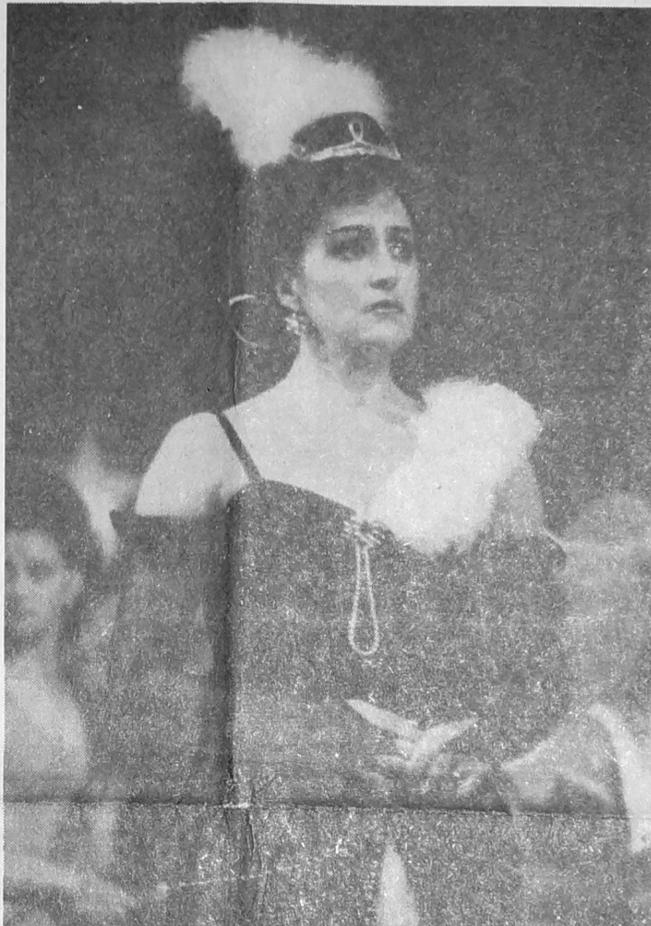
Як би там не було, і в якійсь «ігри» наше «дитя» не гралося, а Президент України Леонід Кучма 28 січня підписав розпорядження про надання фінансової допомоги Криму у 1995 році. Кабінету Міністрів України запропоновано при розробці державного бюджету передбачити відрахування в бюджет Криму від загальнодержавних податків і доходів, що надходять з його території, в стовідсотковому розмірі. А ще Україна бере на себе затрати по всіх напрямках господарської діяльності у Криму, які фінансувались з її державного бюджету у 1994 році.

Під час того ж переможного візиту до Києва вирішено також ряд питань, пов'язаних із забезпеченням Криму енергоносіями. Для проведення ранніх сільськогосподарських робіт буде виділено автономії 15 тис. тонн дизельного палива, 4 тис. тонн бензину, 450 тонн дизельного мастила. Ліміт електроенергії, що постачає Україна, збільшено на 100 мегават. Але цього прихильному «дитятку» замало. Воно хоче все і відразу. Тому вирішено схитрувати: позичу у сусіда, а мати через свою порядність все одно поверне борг! От і подісался до Москви кримчани. Хоча під час обговорення в Російському акціонерному товаристві «Єдина енергетична система Росії» (РАТ ЕЕС) умов енергопоставок у Крим на 1995 рік прохачам з простягнутою рукою пояснили, що просто так їх не кредитуватимуть і не даруватимуть їм електроенергію. Тим більше, що в Російській Федерації електроенергія обходиться споживачам вдвоє дорожче, ніж в Україні і, природно, в Криму. Та це кримчани не налякало. Вони хвацько домоглися з російськими енергетиками про те, що 20 відсотків електроенергії, яка надійде у Крим у 1995 році, буде оплачено відразу, на оплату 30 відсотків передбачається відстрочка до осені. Ну, а решту — 50 відсотків — у вигляді компенсації Крим оплатити шляхом будівництва на території Російської Федерації вітрової електростанції потужністю в 10 мегават. Звичайно, це б одна вітрова електростанція не завадила Криму. Та й кримські фінанси співають романси, адже, як заявив міністр фінансів Криму Вілорд Апананський, — у 1995 році передбачається «огромний» дефіцит кримського бюджету, в зв'язку з цим Міністр Криму рекомендував місцевим органам влади при формуванні місцевих бюджетів скоротити їхні витратні частини завдяки зменженню затрат на соціальні потреби, завдяки підвищенню тарифів на транспорт та інші види послуг, зокрема введення платних медичних послуг, тощо. Мабуть, це оті три «омріяні» бажання, яких добивається «народ Криму» на згаданому референдумі.

От і маємо те, що маємо. А маємо такого «вундеркінда», який своїм законодавством фактично не допускає українську громадянськість в свої органи державної влади і ігнорує інтереси України, а що з цього виступить, хай сушить голову його породілля — Верховна Рада України, бо «кіндерсюрпризів» від «вундеркінда» аж надто багато.

О. Біляченко.

НАШІ ЗЕМЛЯКИ

АКТРИСА ВАЛЕНТИНА БОЙКО

Народна артистка України Валентина Бойко давно здобула любов та симпатію кримських глядачів, визнання критики, саме на кону Кримського українського театру праця актриси стала багатограннішою, часом, непередбаченими. Створивши цілий ряд образів героїнь класичних оперет, завдяки своєму чарівному голосу, здавалось б, вона й утвердила себе виключно в цьому амплуа. Адже коли актриса роками не може вийти з одиниць ролей, як легко в такій ситуації зійти на шамалі. Та ні. Букавально в епізодичній ролі циганки в «Сорочинському ярмарку» актриса була невпізнанна і неперевершена, вона настільки збагатила образ високою пластикою, артистизмом, що маленька роль стала однією з найкращих у виставі і засвідчила широкі творчі можливості актриси.

Віритись, що відбудеться український театр, з'явиться в ньому

постійний талановитий головний режисер, який зможе себебно побачити, розкрити і показати нам у повній красі талант Валентини.

А поки що, по дію Святого Валентина, народна артистка України Валентина Бойко співала про кохання і переживала зі своїми героїнями найбагатрідніші, найніжніші почуття. 15 лютого в Українському театрі відбувся її творчий вечір, і примадонна грала примадонну. До програми увійшли сцени з оперет «Сільва», «Маріца», «Принцеса цирку» і «Кальмана», «Летюча миша» Я. Штрауса, «Корнелівський дзвоник» Р. Планкетта, з опери «Запорожець за Дунаєм» М. Лисенка, музичної комедії «Весілля з генералом» Е. Птичкина, популярні пісні сучасних авторів.

На світліні К. Дудченка народна артистка України Валентина Бойко в опереті «Принцеса цирку».

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ

Голова Меджілси кримсько-татарського народу Мустафа Джемілєв звернувся з відкритим листом до голови Верховної Ради України О. О. Мороза і народних депутатів України, в якому, зокрема, говориться про те, що під час виборів депутатів ВР Криму в 1994 р. представники української громади Криму не ввійшли до складу загальнокримського законодавчого органу.

Оскільки в ході голосування російський електорат склав абсолютну більшість, представники двох інших громад фактично не допускаються до участі в органах державної влади в Криму (українці — 30 відсотків населення, кримські татар — 10).

Депутатів ВР Криму з числа кримських татар було обрано лише завдяки тому, що через масові акції громадської непокорі кримські татари добились виділення виборчої квоти і голосували за окремими списками. Далі в листі сказано: «Верховна Рада Криму прийняла «Закон про вибори депутатів і голів сільських, селищних, районних, міських, районних в містах Рад» до того, як ці питання було врегульовано законодавством України. В разі, якщо нормативними актами України буде встановлено інший порядок виборів органів місцевого самовряду-

вання в автономній Республіці Крим, пропонуємо обов'язково передбачити в цих актах можливість і механізм постійного пропорційного представництва українського і кримськотатарського народів у Верховній Раді Криму і місцевих органах влади».

І справді, усе це було б так дивно, якби не було дуже сумно і гірко. 700 тисяч українців живуть в кримській автономії, не наче б не на території своєї держави. Жодної національної школи, жодного українського дошкільного закладу, жодної хвилини передач радіо і телебачення у дуже незручний для робочих людей час, одна-єдина українська газета, і жодного депутата українця (не за паспортною графою, а за покликом душі і серця) нема в нинішньому парламенті автономії. Спасибі, хоч депортовані народи, котрі, як ніхто інший, відчували собі найбільше наруги і несправедливості, турбуються за місця майбутніх депутатів-українців у кримському парламенті. Спасибі вам, братове кримські татари!

А нам, українцям, треба з цього факту робити для себе належні висновки і прокидатися, нарешті, від летаргічного сну, активніше вимагати свого права на людське життя і людські права.

Анатолій БОРТНЯК

ГЕНЕРАЛ ПЕТРО ГРИГОРЕНКО

(Із пам'яльного циклу «Високоше світління»)

Бує генерал як генерал. Гартований у битах ярк. по високайшому велінню. на кілька років генерал запертій був у божевілляно.

І враз — окаяні, скандал! Звнхнувся раптом на татарях. Ишов досі кроком стройовим, служив третью віку, й — наті! — для них повернення у Крим давав ухвалою вимагати.

Вони ж запропадці! Вони, іще в нещадному ординці, у дві славенні війни молились ворогові згинці. Ну, хай не всі — багато їх юрмилля в зрадницькі отари.

Але закон: «Один за всіх» — повинні знати і татари. Отож спокують. Отож ніхто не зміне заборону. Усі за одного табор відповідують по закону.

А що ж йому, хохлу, до нх! Чому його туди заносить! Сам Леонід ільїч: «Є змив», — сказав, членороздільно досить.

Діагноз той з найчистіх уст звучав, звичайно, геніально. Хто, справді, мав зоровий глуд — той почувався ненормально. Хто часом зойкне, мов пташа, — вбачалося в цьому щось наше. Щемить, болять твоє душі! Душевновозрній, не інакше. Ось так, підбитий наповал,

Як з береглась його душі! Як не зламався дух наш спільний! Лише полегшено у США зійхнув, нарешті: «Боже, вільний!»

Яго бо вернув завідаленку у рідний край, на Запорожжя. Нехай би сквітні земляки несли до скромина підійкою.

Я епітафію над ним з граніту висік би красолом: «Той не солдат, який таким не мріє стати генералом!»

Хай, кризь розвіяну пильну і через висохле багниську у Крим вертаються, йому татари кланяються нмзько.

М. Виница

ПРОТИ ЛУК'ЯНЕНКА — ЦЕ ПРОТИ УКРАЇНИ

Прочитав нещодавно у газеті «Голос України» статтю про Левка Лук'яненка. Прикро до сліз стало, що ми, прості громадяни, нічим не можемо допомогти цій нерядовій людині, яку дуже шануємо. Адже Левко Лук'яненко завжди віддавав і віддає всі свої сили на користь нашої України.

Не інакше, як Бог оберігав його під час багаторічного ув'язнення і врятував для великої справи. Ось тепер, коли настав нарешті час діяти, коли народ виявив пану Левку довіру і обрав його народним депутатом, йому чомусь немає місця в парламенті.

А причина в тому, що і сьогодні, як то було в минулому, дістала його рука негтований комуністів — недругів нашої державності. Я висловлююся за відверто, бо переконався: хто проти Левка Лук'яненка,

той і проти України.

Від імені багатьох українців Криму хочу звернутися через «Кримська світлиця» до депутатів і керівництва України: не дайте звершитися цій нарузі над совістю українського народу, Левко Лук'яненко гідний зайняти місце в парламенті!

Мефодій ТАРАСЮК.
С. Завітне.
Совєтського району.

Від редакції. Шановний пане Мефодію! Депутати та керівництво України вже почули голос вашого серця, пам'ятаючи на цілий рік голосі наших співвітчизників. Левко Лук'яненко вже там, де він і повинен бути, — у законодавчому органі України.

НЕ ВІРТЕ КРИМСЬКОМУ МАНДРІВНИКОВІ!

Що забув у Китаї наш кримський президент Мешков? Юрій Олександрович має надто великий потяг до мандрів.

З часу перебування на престолі гостював у Швейцарії, Німеччині, Голландії, перетинав океан, щоб відвідати стадіон США — подивитися там футбол. Відпочивав з родиною на Кипрі.

А цього року майнув до Китаю, адже там його не вистачало. Готувався серйозно, здається, вивчав навіть китайську грамоту, бо кілька місяців його було не видно і не чути.

Щоправда, я у пресі повідомляюся інше: несправді стоматологів йому встановили нові зуби. Слід розуміти, ті, що мав, сточили у передвиборній боротьбі за владу.

А надії кримчани на боювого президента з кожним днем танули, адже обіцяв щедро, мов Жирновський, а державні поки тільки «мешковський» час.

Проте сам президент має значно більше: можна вважати його, окрім лимузіна, який йому дарував севастопольський банкір. І суттєво, прощає він за народний кошт. Добре, що люди ми тепліші, та й нарікати ні на кого: бачили очі, що купували.

Зараз Юрій Олександрович знову повернувся обличчям до свого народу: гасло про Крим у наступамі. Щодо мене, то я нібито й не дурна, та в його промовах нічого не розумію — промоває словоблуддя, з якого

мало що втямиш. Так і хочеться вигукнути, мов у тіл казочці: «Адже король голій!». Розумію, що президент має свої виданні фанати, але ж більшість народу не позбавлена здорового глузду. До нх і звертаюся: схамейтеся, любі! Слухайте і робіть належні висновки.

К. ПОПОВИЧ.

М. Судак.

ДОЛЯ СЕЛЯНИНА

Мій одселець та одонофамілець Гончар Олександр Петрович має сім років на пенсії. Донедавна працював колгоспним конюхом. В господі залишилися сини Анатолій вмір і подався з родиною на Винниччину, землю своїх батьків, у пошуках кращої долі.

Колісь з запитав Олександра Петровича, з якого саме селянства він родом. Та чоловік не відповів нічого, тільки заплакав. Пізніше я дізнався, що того села, в якому хлопчина пережив голодомор, колективізацію та чотири роки окупації, вже давно немає — його спалили фашисти. Та сам Олександр Петрович довідався про це тільки в 1950 році, коли повернувся з військової служби, яку продовжував в Німеччині, куди

привели його фронтові дороги. Бо встиг козак ще повоювати на другому Білоруському фронті, дітній до Берліна, був поранений.

Негостинно зустріла відстанницка домівка: нові хати на місці спалених будувати не поспішали, бо «фонд» було перекіннуто на Схід, в Сибір та Казахстан. Постаю питання: де оселитися? Гончар вибрав Крим. Так і живе з того часу завдяки роботцямі рукам та гордині. Щоправда, половину його садини свого часу було відштовхано задля облаштування нової вулиці. Ось і має з тих пір Олександр Петрович свій трітій ділянку, козацьку міг би обробити значно більше, а до того ж належить його родніні у колгоспі сім гектарів та два майнових паї. Тільки не звилка ця стомлена життям людина вивалити ініціативу, ходити по начальству, домогтися — звилка покірливо працювати з ранку до ночі, підкорючись тим, що виче. Та й син не постигає допомоги батькам, а воно б, може, варто було трішки піднапружитися, та й самому повертатися додому. Аде сучасні, спиритні та працьовиті людини зараз і в колгоспі жити можна, не будучи. То ж навіщо блукати по світу?

М. ГОНЧАР.
С. Трудове.
Сакського району.

НОВИЙ Ан-70 ЗБУДУЮТЬ НИНІШНЬОГО РОКУ

Другий експериментальний екземпляр середнього військово-транспортного літака нового покоління Ан-70, призначеного для заміни на авіатрасах Росії ветерана цивільної авіації країни Ан-12 і частково Іл-76, збудують уже нинішнього року. Про це заявив представник розташованого в Києві Авіаційного науково-технічного комплексу (АНТК)

ім. Антонова Григорія Нестеренко. За його словами, українські літакобудівники зроблять катастрофу першого екземпляра Ан-70 поставила під загрозу всю 15-річну програму виробництва літака, в якій беруть участь також російські заводи. Вона передбачає створення загалом 1500 машин, причому перший серійний Ан-70 має

піднятися в повітря в першому кварталі 1997 року. Проте, зазначив Г. Нестеренко, будівництво другої виробувальної машини Ан-70 можливе «лише за виконання всіх зобов'язань російською стороною», яка, відповідно до міжурядової угоди 1993 року, планувала профінансувати 80 відсотків програми створення літака.

УКРАЇНЦІ ВІДСТОЮТЬ СВОЇ ПРАВА

і хочуть жити в дружбі і злагоді з усіма народами. Таким був основний зміст зборів української громади села Веселого Судаського району, що відбулися на початку лютого.

На них прийшли більше 30 жителів. Цікаво була сама постановка питання, яке вирішили обговорити спільно, — «Про соціально-політичне становище і забезпечення прав українців у регіоні». Велику мірою порушені проблеми перекупувалися з ухваленням другого з'їзду Українського Громадянського Конгресу Криму.

Щиро і відверто говорили веселівські українці про найбільш болючі, виносилі ділові пропозиції. Люди з болем відзначили, що їх дуже турбує погіршення стану справ у Судаському регіоні, як і в усьому Криму: соціально-економічна ситуація, зниження рівня життя населення, розгул злочинності. Турбує те, що владні структури автономії не вживають необхідних заходів. Натомість вони зайняті політичною боротьбою один з одним. Нерідко Верховна Рада автономії приймає рішення, які ще більше ускладнюють відносини між Києвом і Сімферополем, а саме: «Про зупинення дії Фонду державного майна України», «Про об'єкти державної власності Республіки Крим». Українці зборилися так і відзначили, що це робиться не в інтересах кримчан, а перш за все в інтересах корумпованих структур, яким дуже хочеться приватизувати ліси шматочки державного майна.

Дуже стурбувало громаду рішення кримського парламенту «Про денонсацію Біловезької угоди». Воно було розцінене як спрямована акція проти незалежності України, котра може спричинити до міжнародного протистояння. А це дуже небезпечно. Ще більше шокувало те, що рішення Верховної Ради ВР Криму продукувала сесія Судаського міськраду. Причому з подачі лідера (зосім не депутата) місцевої організації комуністичної партії Криму — мби на партійних зборах. Тільки два депутати не погодилися з таким викладом, який ставив під сумнів незалежність України і недоторканість існуючих кордонів. Комуністи завжди до цього тяжіли. Але ж серед депутатів їх одиначка... Чи, може, знову мінюються цінності?

До речі, робиться все це на фоні галасливої кампанії про захист росіян від надуманої саваки Києва. А в чому ж полягає та савака? В тім, що майже 700 тисяч кримських українців не мають, окрім «Кримської світлиці», своїх засобів масової інформації, національних шкіл, дитячих клубів! Що багато дітей не ма-

ІВАНИ СУСАНІНИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

ІСТОРІЯ ПРО ТЕ, ЯК ВСТИГЛА НАША ДЕРЖАВА НАЖИТИ ВЕЛИЧЕЗНИЙ ЗОВНІШНІЙ БОРГ

Ось уже три роки, як відновлено державну незалежність України. За цей період сталося багато і доброго, і поганого. Одним з найбільш негативних результатів останніх літ є виникнення і лавнопоодибне наростання державного зовнішнього боргу України. Сьогодні його розмір досягає чотирьох мільярдів доларів США.

Постає питання: а звідки взявся цей борг і кому ми винні? Зробимо невеликий історичний екскурс. На початку 1992 року після відновлення незалежності Україна нікому нічого не була винна. В цей період перебувала в латентному стані тільки проблема поділу фінансових активів та пасивів, а також алмазного та золотого фондів, будинків, споруд та іншого матеріального майна за кордоном, що було власністю колишнього Радянського Союзу. Частина України в усьому цьому багатстві становила понад 16%. Природно, що ми були готові приблизно й у тій же пропорції взяти на себе фінансові зобов'язання СРСР, що розпалося. Якби це питання вирішалося 1992 року, то борг України за цими зобов'язаннями становив би ориентовно 16—17 млрд. доларів США. Але замість того ми одержали 6 шонайменше 30 млрд. доларів (наша частка у фінансових активах, будинках, спорудах, майні за кордоном, в алмазному та золотому фондах СРСР).

На жаль, у тодішній президентській команді, в тому числі в першому віце-прем'єр-міністрі В. Фокіні, питання не вирішили. Більше того, пасивність їхньої позиції, коли не сказати позицію, призвела до дуже небезпечного precedentу. Російська Федерація, помітивши млявість і без-

зубість українського державного керівництва, почала диктувати нам свої правила гри. По-перше, Україну майже змусили піти в питання щодо поділу активів і пасивів колишнього Радянського Союзу на нульовий варіант. Це означає, що ми відмовляємося від своєї частки приналежності нам на законному праві багатства колишньої радянської імперії, а за це з нас не вимагають борг колишнього Радянського Союзу, який зараз нестримно збільшує Російська Федерація.

По-друге, наприкінці 1992 року Російська Федерація запропонувала Україні зробити взаємозарахунок за взаємоплатежами російським та українським підприємствам. Тодішнє керівництво України пішло і на цей нерозумний захід. Та якщо російський уряд не взяв на себе боргових зобов'язань своїх підприємств, то наш рідний український нічого ліпшого не придумав, як оголосити себе боржником перед Росією. Саме на початку 1993 року і почав формуватися державний зовнішній борг України Росії.

По-третє, в першому півріччі 1993 року Росія починає різко підвищувати ціни на нафту і газ, що поступаються в Україну, водночас знижуючи державну квоту України на ці товари. Уряд Фокіна замість того, щоб перейти на принципи світового ценоутворення та не державні поставки енергоносіїв за взаємозарахунами з Росією, запровадив так звану систему клірингових розрахунків. І у суть у тому, що російські нафта і газ поставлялися нам за цінами 60—80% від світової ціни, а ми розраховувалися своєю продукцією за ціною 10—20% від світової ціни. Вся клірингова система розрахунків була повністю орієнтована на систему державного замовлення

підприємства та комерційні банки, запроваджується карткова система, встановлюється централізовані ціни й зарплати, вводиться надзвичайний економічний стан, держава стає єдиним суб'єктом виробничо-господарських відносин. Думается, такий хід подій автоматично привів би економіку України до краху.

Значною мірою це було зв'язане з тим, що держава в Україні вже сьогодні банкрут і неспроможна розв'язувати навіть соціальні питання, не кажучи про економічні. Тим більше не може вона розв'язувати проблему поставок в Україну енергоносіїв, іншої сировини та оплати за ці поставки. Модель державного соціалізму сьогодні повністю вичерпала себе, вона неefективна й розвалилася.

Варіант 2. В Україні утверджується напрям, орієнтований на проведення радикальних ринкових перетворень. Держава створює всі умови для розвитку масової приватної власності та конкуренції, проголошується курс на відкриття економіки без дотаций, субсидій, квот і ліцензій. Забезпечення енергоносіями та іншими видами сировини здійснюється через приватні фірми і банки, відновлюється біржовий ринок товарно-сировинних бірж. Пильнується подвійна, потрійна ціна та системи державних замовлень і контрактів. Тобто зникає основа для перетикання енергоресурсів і сировини з державного сектора в приватний. Ліквідується база для особистого збагачення бюрократичної олігархії та грабуку народу, зникають суб'єктивні причини для існування зовнішнього боргу України. З об'єктивних причин зберігаються тільки проблеми з поставками газу. Поставки нафти вже і сьогодні не створюють проблеми зі зростан-

Олег СОСІН, заступник директора Інституту світової економіки та міжнародних відносин ІМН України.

ВІЧ-НА-ВІЧ З НЕБЕЗПЕКОЮ

Щодня оперуповноважений відділення кримського розшуку Сімферопольського РВВС Геннадій Вікторович Іпатов віч-на-віч зустрічається з небезпечною. Загартування він пройшов в Афганістані, де і був нагороджений орденом Червоної Зірки. В 1994 році брав участь у ліквідації особливо небезпечної банди Бабака. При затриманні одного з бандитів — Нікєрова, був тяжко поранений, куля пройшла через трахею, пошкодила легені.

Лікарні 6-ї клінічної лікарні Сімферополя довго боролися за його життя. Зараз Геннадій Вікторович знову в строю. Товариші по роботі про нього доброді думки: в скрутну хвилину не підведе, гарний сім'янин, має двох дітей. Наказом начальника Сімферопольського РВВС представлений для заохочення в МВС України. Світлана К. Дудченка.

НА ТЕ Й НАПОРОЛИСЯ

Ще не змарили в пам'яті ті часи, коли найзапекліші патріоти Криму опливали будівництво Кримської АЕС. Щоправда, деякі з них своєчасно переорієнтувалися і невдовзі вже з не меншою завзятістю домагалися її перепрофілювання. Під той настрій люди навіть дружно обрали до ВР СРСР «зеленого» депутата Е. Тихоненкова.

А що було зі станцією потім — огорнено сутінками, адже інтерес до неї, як і сама тема екології, спалили перед болотішими і настірливими проблемами. Та тільки не для тридцятитисячного населення міста атомники, як зарізані без роботи і було змушене займатися тим, кому на що вистачило хисту. Певна кількість громадян (переважно іменитих) наполегливо продовжувала боротися за вже переможено атомкою, розтагуючи та сполучуючи за безцінь її майно, щоб не воскресла. А вона не зблизь: разом з житлом, адміністративними будівлями, крамничими та іншими спорудами — вартістю в 503 мільйони рублів за цінами 1988 року. Суттєво, що відійшло все це з союзнаго підпорядкування у майновий фонд Республіки Крим на умовах заборони передачі його комерційним структурам. Незважаючи на те, різноманітні МП та СП почали рости тут, мов на дрижджах. Засновниками більшості з них стали колишні директори АЕС В. Таський і дружиною, голова Ленінського райкомкому В. М'єсєєдов, керівники Міністерством та інші діюча зовнішньоекономічна асоціація по виробництву алкогольних напоїв «Кристал». Згадані підприємства без особливих проблем успадукували безбездічну АЕС, тобто стали власниками колишнього союзнаго майна.

Суттєво, що все це чомусь своєчасно не зацікавило кримську пресу (вона ж бо не з примарою українізації боротися!) і тільки після статті у «Російських вєстях» (від 22 грудня минулого року) з'явився її переклад у новоязній «Республіці Крим». А ті, хто тим часом відірва рахунки в іноземних банках, живуть собі поживають, не маючи клопоту.

Щоправда, громадські району цікавилися правомірністю такої приватизації у прокуратури. На що прокурор відділу загальною наглядом Г. Д. Малєров повідомив: «Факти, о котрих ви пишете, перевірялися і нашіли своє підтвердження, в зв'язі з чим возбуждено уголовное дело в отношении должностных лиц, ответственных за распродажу... Але все це не завдало пану Таському під час сльєдства вступити свою кандидатуру до ВР України. Така ж бо завідна переконатність у власній безкарності!

Т. ФЕДОРЕНКО.

ВІДРОДЖЕННЯ КОЗАЦЬКИХ ТРАДИЦІЙ

У січні 1994 року Президент України Леонід Кучма підписав Указ № 14/95 «Про відродження історико-культурних та господарських традицій Українського козацтва». Цей документ налічує сім пунктів, які говорять про вивчення та поглиблення можливостей співпраці і впровадження в життя різноманітних програм по військовій роботі, формуванню військових підрозділів козаками. Це, до речі, може в перспективі стати однією з відривних точок у вирішенні проблеми професійного війська, культурних програм та фермерства. В тримісячний строк усім міністерствам доручено вивчити це питання і подати на розгляд свої міркування.

Піки Генеральна канцелярія Українського козацтва та представники міністерств готуються до роботи над цим Указом, хотілося б сказати, що тут мова йде про реалізацію національної ідеї у межах сучасної модерної світової держави. А хто причетний до цього, має добре нагоду прислухатися відродженню козацчини, з якої варто було б брати приклад нашим сучасникам.

НАЙДЕМОКРАТИЧНІША ПРОГРАМА?

Відбувся черговий пленум Християнсько-демократичної партії України. Зовні її програма нічим не відрізняється від програм всіх інших тридцяти восьми партій, зареєстрованих в нашій державі: президентський устрій, рівноправність усіх народів, побудова демократичного, економічно сильного суспільства, у якому не лише громадянин відповідає перед державою, а й держава перед своїми громадянами.

Правління партії збирається подати в український парламент проект нової Конституції, яка, на його думку, буде найдемократичнішою, що була до неї.

Кореспондент Українського радіо звернувся до Голови ХДПУ Віталія Журавського із запитанням, як справді цей проект Конституції найдосконаліший, на що отримав відповідь, що незабаром відбудеться конференція партії, на якій повністю і остаточно буде ухвалено цей проект з використанням усіх народок і доповнен.

СПРК — ЗА ВІДСТАВКУ ПРЕЗИДЕНТА АВТОНОМІЇ І ДОСТРОКОВІ ВИБОРИ ВР КРИМУ

18 лютого в Сімферополі відбувся другий з'їзд партії Союз на підтримку Республіки Крим (СПРК), в якому взяли участь 145 із 150 обраних делегатів з усіх регіонів півострова. З'їзд вившував хвилююче мовчання пам'яті організатора партії Якова Алтера, який наприкінці 1993 року загинув в автомобільній катастрофі.

Голова СПРК Сергій Куніцин у своїй доповіді акцентував увагу на стратегії і тактиці партії у зв'язку з проведенням 29 квітня на півострові виборів до місцевих Рад. «Подобается це комуся чи ні, але сьогодні Республіка Крим — складова і невід'ємна частина України. Такою ми бачимо нашу республіку і такою ми її підтримуємо», — сказав доповідач. Різкій критикі було піддане Представництво Президента України в Криму (80 чоловік), «яке не проводить державної політики в автономії». СПРК налагодила прямі контакти з центристськими партіями України — Міжрегіональним блоком реформ (МБР), Трудовим конгресом України (ТКУ), Партією демократичного відродження України (ПДВУ), об'єднанням «Громада», а також партіями Росії, які очолюють Егор Гайдар і Сергій Шхараї. Партія виступає за пропорційне представництво національних груп в усіх органах державної влади — знизу догори. Сергій Куніцин особливо наголосив на тому, що СПРК була в Кри-

ЧИ СТАНЕ АРМЯНСЬК ВЕНЕЦІЄЮ?

Відверта розмова щодо проблем підземної гідросфери Армянськ відбулася на сесії міської Ради. Було над чим задуматися депутатам після інформації наукового співробітника Київського «Гідромоніторингу» Геннадія Валентиновича Кноблоха. Група вчених цієї організації зробила аналіз підземної гідросфери і прийшла до висновку, що кожного року підземні води під містом піднімаються майже до метра. А за останні десять років їх рівень підвищився до 7 метрів. Такі ось цифри. А що за ними?

Справді, вода у підвалах житлових багатоповерхових будинків, висохлі дерева та очеретні плантації на садибах власного сектора. Це лише частина тієї «перспективи», яка очікує Армянськ у найближчому майбутньому, якщо не зупинити підтоплення. Та тільки як, коли вода і підвалів, на думку Г. В. Кноблоха, відкачувати не бажано, бо почнуть руйнуватися будинки, до почнуть руйнуватися будинки. Адже, встановлено, що при відкачуванні вод розминаються ґрунт і пілі, на яких стоять майже всі будинки у місті. А ґрунтові води, як показали аналізи, дуже агресивні.

Щоб урвануати місто, потрібно перш за все збудувати дренаж, до того ж розташувати його паралельно з комунікаціями.

Вчені запропонували програму проектних робіт на рік, на яку потрібно б млрд. крб. Депутати на це пропозицію нічого не могли конкретно відповісти, адже міська каса порожня. Тому й вирішили продовжувати розмову той, коли буде обговорюватися бюджет на 1995 рік.

Людмила ЛЕВИХ. Красноперекопський район.

Вісті з Роздольного

ВИПРАВДОВУЮТЬ НАЗВУ

На четвертому році незалежності України продовжують дивувати світ незчисленні колосли та радосли, назви яких все ще пов'язані з приватною комунізму. В них втер перекази з однієї особи, намагаючись, воно й досі залишилося під ґнітом соціалістичного крипацтва.

У дусі ідеології старого тоталітарного режиму продовжують виховувати молодь і в колективі роздольного району. Тут у середній школі заздалегідь підгулялися саятувати 23 лютого єден заштитника отечества» сусідній держави, провали вікторини і конкурси. Школярам намагаються втовкмачити, що в них є єдина родина, інтереси якої вони, можливо, будуть захищати на зразок останніх подій у Чечні.

ПЕРЕВЕЛИ НА ОКОЛИЦЮ

Нещодавно районний відділ у справах депортованих громадян на користь іншої фірми переказав з державного будинку колишнього райкому партії на околицю райцентру. Відлітер відвідувачі установи, серед яких чимало інавалідів та літніх кримських татар, чимчикують два кілометри від автошляху до селища Роздольного, піднімаються на другий поверх по небезпечним, дуже крутих сходах.

Але, незважаючи на складні умови праці, Едем Османов, голова районних відділу й моговський районний комітет партії, не маючи жодної зарплати, а також інтересів у приватній діяльності, щоденно понад півгодини знімаються з роботи, щоб терміново вирішити складні питання життя репатріантів.

Торік за допомогою медслужби 165 малозабезпечених кримсько-татарських сімей отримали матеріальну допомогу. Двадцять новоприбулих сімей в відшкодовані витрати за переїзд та перевезення майна. За кошти Держкоманди пільговиком вилучено сім будинків та чотири квартири.

Доки депутати Верховної Ради Криму займають філологічні питання, можна чи не можна називати їх колеґ «членами» президентської сесії, що слово не зовсім пристойним, згоріло якого спалаху колери відішлася для них на задній пані. І даремно. Бо вона лише зачала на деякий час очікуючи на по-теплення, щоб з новою силою заговорити про себе.

В Роздольненському районі і звиную не стихають інфекційні кишково-шлункові захворювання. Сумний рекорд з інфекційного гепатиту тут належить селу Комуво, де кілька тисяч хворих за минулий рік становлять 43 відсотки від середнього по району показника. Хворіють на гепатит діти і дорослі в селищах Роздольного й Новоселівському, інших населених пунктах, які потім створюють нечистоту по саяніській вулиці.

Люди у несприятливих умовах намагаються утримувати якомога більше домашньої худоби, а вивозити гній нікому. Населення звалоює його контейнерами для сухого сміття, звідки багнока не тільки розноситься по вулицях, а й потрапляє на полігоні — звідки відходів. Райцентр і селяні оброщи стійкішим сміттям, де гниють труни тварин. Забурдують ґрунтові води. А спекотне літо вже не за горами. НАШ КОР.

Василь Захарченко народився 13 січня 1936 року на хуторі Гутірівка на Полтавщині. 1958 року закінчив факультет журналістики Київського університету. Працював у газетях Полтавщини, Донецьнин, Черкасах.

Василь ЗАХАРЧЕНКО

НАШІ ПТАХИ

Образок

Не багато їх було в нашій уральській землі. 35. Вони мерли разом із нами на сорокаградусних морозах всюдюдище торобці, ворони та ще й інші чоти були, як за кількома деревами кожним коштавом — за кількома рядками парканів і дотів, начебто електронікою, десь уже в тайзі істерично скреготали сороки, очевидно, діючи якусь здобич. Зрідка кулеметним чергачем бив невидимий дятел у стовбур дерева.

А ще над нашою зоною хмарно зграєю важко літали великі ситі голуби, бундючно, невадово випрохали на горішки житлового корпусу та ідаліні. Підозрювали їх когось фаншестські картели, а по-простому — поліцаї. Сажки же поліцейські підозрювали адміністрацію табору за вірну «сучасну службу», тобто за неврівноважене слідкування за кожним нашим кроком і немилостиво «стусання» на нас оперу. Це від часу на голубів нападати згубили. Вони стрілкою пікірували із своєю звитурі на цих розгорнутих дарюндів і халали якогось із них на очі у розгублені «картели», тільки пір яко літало над подвір'ям. І тоді вся зона раптово вибухла немилостивим криком, гвалтом, табором, коганими до неба, наче на ній знаменка напала орда. Із житлових секцій вибігали ті, хто відпочивав після нічної зміни, протирали спрощення очі, лаялися останніми словами за потривоженої сон, вертілися в секції далі давити вухо бб подушку.

Наровесні, як тільки сходили глибокі сніги, з'являлися трагуючі, яких галичани називали нічним словом: писка. Писки були чорно-сірі, починаючи із кувільної голівки з білою смужкою-хустинкою і кімчачим довгим-довгим, як у вертолота, хвостом.

Наш брат-бушлатник, — говорили зеків з поміткою, ходячи дерев'яними помостами, прокладаними навколо спортивного майдану, по-рожевому спорились і рожакошці, ці ж помітки вели й до ідаліні, до штабу, бібліотеки, санітарні, шизо, промзони. Були вони широкі, такі, що на них могло розміститися троє. По тих помостах та збоку в траві попереду перехожого стравляти писки-трагуючі, підсукуючи його до себе на відстань простягнутої руки. Цією неологією вони нагадували поміток з українських сіл.

Трохи писки прилітали до нас і ще якісь із горобців завбільшки пташки. Були вони червоночі, мов обнісані з голою до ніг цегельним піллом, — муляри. Спершу ми чули їхні голоси, які пташки подавали здалеки, з тайжі, що похмуру облягала наш контабір, або з високих, наколюючих парканів. Голоси ті звучали пронизливо, так, наче нас про щось настирливо, з логічним кепкуванням лаптуватили. Першими розгадали їх російські ідаліні.

— Сиди-и! Сиди-и-и!

Так ось про що допитувалися ці намішувати птахи.

Правоту росіян косяк підтвердили білоруси.

— Сиди-и! Сиди-и-и! — вигукнуло, і до них приставило з тим же занятиям червоногруді.

Українці ж до цього відмовчувалися. Та якось рожевого уральського надвечір'я мені сказав пан Степан, який вже добував свій двадцятитрихвістий термін.

— Чуєте, пане Величко! Допомінається все! Сиди-и-и-и!

Відповіди йшло пошепки нам, українцям:

— Сиди-и-и-и! Сиди-и-и-и!

І дивне діло, як починав промовляти слідом за пташкою українця, пташка наче приглушувала свій давній ритмічний голос, як у неї м'якшу, шоківка, робився якимось співчутливий, мов злітання рідної людини. Так здавалося нам: «Сиди-и-и-и».

Якщо ми із поетом Панасом Сільничуком серед літа всім годин протиналися без роботи в промисловій зоні. Сиділи на сонечку, гомоніли і водночас Панас писав свої вірші. Ми сиділи на приривалій труби. І раптом Панас сплоснався, нахилився над трубою, заглянув у неї.

— Тсс... — махнув мені рукою.

— Що там!... — а тем прісвіл поруч нього й заринув у напівтемне черво труби.

— Писочка, — сказав Сільничуку. — Бачте, Павле! Сидить... Мабуть, на гніздечку. Одіждемо подаль, щоб не тривожити, бо ще відкнеться...

І ми відступили до іншої труби, але й там щось зашкрябало усередині. Виявилось, це одна син-

дитя на гнізді.

— Та іх ціле селище, такий собі Шанхай, — сказав я.

Панас тут-таки написав це одного вірша про плісочку у трубі, яка висиджує майбутніх плісечок. І було в цьому вірші багато грайливого синтезу. Мовилося в ньому наче й про плісочку, і наче й про нас, поліцейців, і про долю України, яку кожен із нас виріває в своїй душі... Усього ж Панас того дня за зміну створив аж вісімнадцять віршів. Він сидів на одній з горішек проти мене й читав їх один за одним, трохи розспіваючи слова надтрисаним голосом. Його сирівало, як і в усіх нас тут, од налітлогодового істеричного обличчя з різким рисамі, колотні сріочі були нагнітніні й мали трохи намішувати віршів. Вірші були модерністичні й дещо задвої.

Коли ми увечері повернулися в житлову зону, я сказав Луконинському — звітному на волі критикові про «болдунську» віршотворчість Сільничука. Критик узяв у Сільничука вірш, швидко пробіг їх очима й тут так став правити, немилостиво скорочуючи цілі строфи. Після цього підгорного «пропозовання» Панасові вірші пострілювали, просятіляні, ті ж самі рядки зазвучали коганими ритмами, поезія прибрала пружності й чіткості. Це було надлюдське, а хотів сказати — позабавлене найменшої смакціни редагування, що відрізнялося якоюсь ком'ютерною точністю. Призначалося останній рядок з одного вірша: тгласла рука судорожно, вхоплюлася за останній виступ, намагаючись утримати тіло над проваллям, і не змогла. І останній рядок, дописаний у Сільничукову риму: «Та тільки палці розійшлися». Я сказав Луконинському про своє враження від його редагування. Він одповів, м'яко посахаючись у коліно рудувати вус:

— Маю багатий досвід редагування у журналі «Вітчизна».

А я думаю, що тут річ не в досвіді. Тут врожене. Талант.

Десь через день по тому проти житлового корпусу під помостом, прямо під дошками, по яких гуляли сотні завбільшки ніг, що одна пліска звела своє гніздо. І зразу ж хтось окресляв те місце на дошках, і написав:

«Тільки Пташка на гнізді!»

І от одні за одних ходили й сиділи по колу помостом зеків. Дотупували, доцукували до цієї крейдяної риски й звертали абів, ступали на заболочену від чистих дощів землю. І на якусь секунду-два уривався суцільний туліт ніг по вологому дереву, зможали голоси, аж поки через кілька кроків за другою рискою зеків знову не виходили на поміст.

Серед літа писка, її робочий чоловік та Гелі дити-лісанята, ставши на крило, вилетіли з-під помосту, зникли, мов розтанули десь у тайжі тайзі. Ми й далі гуляли помостом. Тепер у нас без секунди перерви, асуціль. Кому треба було догукувати собі 25 років: кому 15, а хто було тільки починав свої дисидентські 5—12 років. І все ознайомлю до нас, дисиденти, дотупувалися цікаві червоногруді пташки до самої осені.

— Сиди-и-и!

— Сиди-и-и!

— Сиди-и-и!

На різних мовах про одне й те ж літали. Слов'янські наші пташки. І були ми там братами-словами, і російські демократи тоді прекрасно, по-братськи, по-людські розуміли нас, що кожен із нас має святе право на свою пташку із своїм-своїмнічим набірдішим нам голосом. Як жаль, що через якіюсь 15—18 років замовкли в їхній короткій пам'яті голоси наших пташок:

— Сиди-и-и-и!

— Сиди-и-и-и!

— Сиди-и-и-и!

Колі б не довелось всім нам знову слухати наву ці співчутливий, невеселі голоси наших пташек і оглухлих, арзумні, Господи, іх, такні сьогодні памерлих і безсердечних.

Врозумі!..

20 січня 1994 р.
м. Черкаси.

«ВСІ ВВАЖАЮТЬ МЕНЕ УКРАЇНКОЮ» Анна Ахматова в Криму

Для кримських українців велика російська поетеса Анна Ахматова є кривакою подвійною — як уродженка України і як жителя Криму. Народилася вона на околиці Одеси, і хоча невдовзі родина переїхала до Царського Села під Петербургом, Ахматові недовго довелось виїжджати до України, щоб відвідати батьків у селі під Петербургом. Шлюб її батьків, який був недовго до її народження, розпався, і вона вийшла заміж за поета Гумільова, який її забрав із Києва, з міста Змієва. У той час Ахматова кілька разів приїжджала до Севастополя, але з будинку, де вона зупинялась, зберігся лише будинок її діда.

Дід брав участь в обороні Севастополя і був нагороджений не лише орденом св. Анни III ступеня з бантом, а й ділянкою землі в центрі міста, де спорудили двоповерховий будинок. Під час війни Антон Андрійович Горенко був поранений, а у відставку пішов полковником. В Севастополі він оженився на місцевій грекці, від якої Ахматова успадкувала свій грецький прізвище. Як же Горенко по чоловічій лінії походять від самого гетьмана Сагайдачного.

Батька Ахматової по матері була із сім'ї сибірського роду нащадки останнього хана Золотої Орди Ахмата. Флотський інженер капітан ІІ рангу Андрій Антонович Горенко заборонив своїй дочці публікувати її вірші під власним прізвищем, вважаючи це неприпустимим виставленням своїх витинки почуття на огляд широкого загалу. І тоді вона взяла своїм літературним псевдонімом прізвище своєї прабабуки по матері («Мне от бабушки-тетки были редкостью подлинник — згадувала вона cito loco своих предков»).

Микола Бажан писав про Ахматову: «Дочка півдня України, а риса своїх вона зберегла арду південних чорноземів: думальний чаклунко». Ахматова казала йому: «Мій батько — родом з козацької старшини, а в автобіографії писала: «Всі вважають мене українкою». В її автобіографічній матеріалі є згадки про Одесу, вона створила цикл віршів «Кітський зошит і, звичайно ж, дуже багато писала про Крим.

Студенти першого курсу Ірина Понизова, Сергій Данильченко, Лілія Шова, Лєся Хабібіт і Юлія Сєрих наважються на філологічному факультеті [українське відділення] Сімферопольського університету. Вони — учасники гуртової самодіяльності, тотують групові ісценівки вечоринці.

Валко КРАВЧЕНКО, екскурсовод, член «Провітнів», м. Севастополь.
Гонорар автор передало у фонд «Кримська світлиця».

ПОЕТИЧНЕ СЛОВО НАШОГО ЗЕМЛЯКА

Ім'я Ярослава Кримського знає в літературному світі. Поетичне народження його відбулось в Криму, коли він студент, а зараз, шлюбний Кримського інституту, друкує свої вірші в кримських та загальноукраїнських періодичних альманахах та збірниках збірок.

Першу збірку віршів лікаря за Крим «Прозорість» вийшла друком 1977 року у видавничій «Молода». Нині Ярослав Миколайович — доцент Луганського медичного університету. Він працює в медичній школі, успішно поєднуючи поетичну творчість. На Донбасі побачив світ його наступні збірки «Життя не матиме зупинки» (1989) і «Літлоко» (1994).

Характерно, що у всіх збірках Я. Кримського присутній ім'я кривацька тематика. В третій збірці, яка відкривається циклом віршів під назвою «Діалектизм», автор торкається загальноукраїнських філософських проблем. Пленарну залежність всього живого на Землі автор стверджує у вірші «Спасибі сонцю за тепло...».

Спасибі матері-землі За смиту бунту та за вроду, Що синіє родюче надроду І виллює жалі. Загалом Миколайович, загальнофілософський, етичний та естетичний проблем розкриває Я. Кримський на віршах людського буття. Відчувається, що сам автор переживає те, до чого закликає є від його застерігачів.

Не вір отруйний похвальбі, Бо в що унесулю хвалянку, Вона готується тобі Віткнути гострий кіп у спину. Поет вірить у дружбу людей, захищає всіх до єдиного на основі рівності та братерства: дружить і поважати одні одного можуть лише вірні і рівні люди, де немає зверхності та чужості. Самоізоляція така ж шкідлива, як і самозакорювання.

У вірші «Зостаюся сам з собою» Наодичці, Сам у самоті... Народна мораль ніколи не йшла супроти загальнолюдських цінностей. Вона виконує людську і громадську. Про це справедливо зазначає поет: Вчили мене, щоб дивився у корінь, Серце добре мав і чисті руки.

Про райнну молодість душі, про одичче бажання людини змінити життя на краще, говорить Я. Кримський у вірші «Якщо спочатку довелося б жити».

Міжким, трагічним є у збірці цикл «Вдова», присвячений рідній матері та всім матерям-вдовам. Відкривається він віршем «Зима», змальовуючи найтрагічнішу післявоєнну пору року для беззахисних вдів, на руках у яких залишилися малі діти:

Вдому: холод, і голод, і діти. Особливо тяжким, нервним було життя сільських вдів, які вносили на собі не лише всі невгоди воєнного розрухи, а й жорстокість сталінської системи та голодомор 1947 року. Від осені до осені були в полі, не бачачи своїх дітей, бо шила на роботу вівсята, а поверталася пізно ввечері. Діти росли безбатьківними, часто-густо переживали такою-самою кашкою.

У ті роки важкі пошевені Ми із каші рідної росли... Окремий івелький цикл у збірці присвятив Я. Кримський лікарям. І було б, гадаю, зовсім незрозумілим, якби він обійшов цю тему. Адже сам він за фахом лікар, тому як ніхто інший знає, якою підчас буває важка праця того, хто покликаний стояти на сторожі життя людини.

А я всю ніч в операційній Життя у смерті відбрав, Уранці встало чисте сонце, Гойдаєш світ, як пароплав, Себе відчує, я переможцем, Радіти ж — сил уже не маю... Звернувшись збірка Я. Кримського «Літлоко» циклом «Крпаліни моря», Мико автор сприймає, як живу істоту, яке може хвилюватися, працювати і радити життю разом з людиною.

Притилку море робляче, Поклало хвилі на косу, Вбирало в себе все найкраще: Цвіт неба, квітві і росу... Звичайно, не все в збірці Я. Кримського рівнозначне. Поруч з вдальні віршами є й окремі версифікаційні промени, не завжди оригінальні художні образи та вириси. Але не це визначає збірку. Окремо її є краще вірші лікаря Кримського, нашого земляка, поета за покликанням. Хотілося б побажати йому нових творчих книг!

Євген РЕГУШЕВСЬКИЙ, професор Сімферопольського держуніверситету. Гонорар за публікацію — у фонд «Кримська світлиця».

Книжкова полиця

«ОДЕСЬКА ГРОМАДА»

У виданні «Маяк» вийшла книжка молодого дослідника Олександра Бондрова «Одеська громада», якою стерто це одну білу пляму вітчизняної історії. А просвітницька робота «Одеської громади», методи її політичної боротьби являють неабиякий інтерес і для нас. І лідер — визначний педагог Леонід Солянський, який, до речі, був розсіяним, у сформованому ним кредо зазначає, що кожен, хто живе постійно у даній країні, зобов'язаний служити її інтересам, тобто інтересам її народу. Активісти громади, серед яких були поет, композитор і перекладач Петро Ніщинський, Олексій Андрійєвський, у своїх дослідженнях переконливо довели, що Північне Причорномор'я — споконіччя українська земля.

«Українська громада» проіснувала до жандармського погрому й арешту своїх членів у 1879 році. Вона відновила свою діяльність після 1905-го як товариство «Провітнів». Навесні 1908 року генерал-губернатор Толмахов наказав просвітлянам проводити свої заходи виключно російською мовою, «ібо малоруський язык не єсть язык, а наречені». Історія «Одеської громади» цікава і повчальна.

НОВЕ ПОКОЛІННЯ ВИБИРАЄ

Сутужно доводиться українській мові у шкільнійці нинішньої Ялти. Катастрофічно бракує вчителів. За те не бракує батьків, які вважають державну мову важним предметом в освіті своїх дітей. Однак треба віддати належне мудрості багатьох директорів шкіл і педагогічних колективів, які роблять все можливе, щоб хоч частинка школярів не була позбавлена якісної підготовки з української мови та літератури.

Загалом намітилася тенденція поступового зростання рейтингів української мови серед молоді. Нове покоління вибирає не за інерцією, не з примусу, а завдяки здатності адекватно оцінювати ситуацію. Окрім елементарного розрахунку, відомий закон національної свідомості або, прийняти, здоров'я допитливості. Ось чому виправдовує себе форма факультатива з української мови та літератури. Знаючи прописку при мавці Лєсі Українки в Ялті. Слухачі поин цього небагато. Але щоденні бачення старшокласників, студенток педагогічного коледжу тут чекають нові мандрівки у країну знань. Українську мову на курсах викладає досвідчений педагог І. М. Градичук, лекції з української літератури читає кандидат філологічних наук С. О. Ючер.

НАШ КОР.

ПРЕМ'ЄРА ФЕСТИВАЛЮ

У Красноперекопському районі стартував IV фестиваль творчості народів Криму, присвячений 50-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні.

Його прем'єра відбулася нещодавно на центральній сцені радгоспу «Герої Сиваша». Глядачам був запропонований конкурсний концерт, де лунали багато українських народних та воєнних пісень у виконанні сільського хору ветеранів. Незважаючи на економічні негаради, адміністрація радгоспу знайшла можливість виділити кошти на преміювання учасників художньої самодіяльності.

Фестиваль триватиме до 23 квітня і пройде у кожному з 13 господарств району. А святковий концерт, що його звершить, відбудеться 9 травня на Перекопському валу.

БІГ ПАМ'ЯТІ

Клуб любителів бігу «Тонус-100» провів біг пам'яті на честь свого товариша — спортсмена Михайла Олександровича Тарасенка, якому нещодавно виповнилося 65 років. Він був різнобічним спортсменом: бігав марафонську дистанцію, на волелюбному майданчику був у центрі ігрових баталій, а в години дозвілля грав у шахи та шашки. Отож юні волеболісти влаштували турнір, присвячений пам'яті М. О. Тарасенка, «тописувати» — біг пам'яті товариша.

НАШ КОР.

КРИМСЬКІ ІМЕНА

Можливо, в когось із сучасних правників України збереглася анкета 1882 року в Єлизаветграді книжка Михайла Костянтиновича Гоняєва «Цивільний процес у мирових судах».

Допля цього видання після виходу його в світ сказалося величчю нещасливо. Завиную нотату нещасливою автор, вийшов у газеті «Одеський вестник» за 7 листопада 1887 року: «Спеціальні правничі журнали звернули увагу на книжку, похвалили її... невдовзі забули. Попелажла вона декілька років в одній з кингередів Єлизаветграда і, не дочекавшись покупця, пішла «на пуд». Та ось у поточному році виходить праця під назвою «Спроба коментара до статуту цивільного судочинства в Росії» і книга ця має колосальний успіх. Перший наклад цеазає упродовж місяця, зупинилося у другій друці, друга книга ця в колі правників вважається дуже цікавою — тож кожен ориєнтує послішче записати нею. Та цікавє й те, що на першій-лінійшій сторінці зустрічається прізвище Гоняєва: так кажуть відомі процесуалісти Гоняєв і Малишев; так говорить Гоняєв і Пободоносцев; за справедлиливим зауваженням сенату й Гоняєв і т. д.»

МИХАЙЛО ГОНЯЄВ

на полницях найстарішої і найбагатшої серед кингозбірних південноукраїнського регіону — Одеської державної наукової бібліотеки імені М. Горького. Гоняєв, либонь, не здогадався прислати книгу сюди, гірко розчарований невдачею реалізацій її. Але те, що «Цивільний процес...» зберігся в Національній бібліотеці Росії імені М. Салтикова-Щедріна (Санкт-Петербург), знало напевно.

«Добродій Гоняєв, — сповідає анонімний дискусувач «Одеського вестника», — наділений багаторокою ерудицією і блискучими здібностями, мав на оці своєю розвідкою започаткувати цілу серію наукових праць. Однак зробивши перший крок, на який покладено так багато праці, енергії — і, мажмемо, останні криві, — подальших намірів зрісся: ці обдарована людина геть зійшла зі сцени. І зійшла так, як зазвичай ті багато інших російських талантів...»

Виявляється, Гоняєв згадав упорядник виданого кілька років тому енциклопедичного довідника «Шахи», про існування якого я, признатися, не відав. Переповнів він там коротеньку статтю, поширивши її за рахунок іншого фактичного матеріалу, видобутого з різних джерел.

Михайло Костянтинович Гоняєв народився 16 вересня (ст.ст.) 1849 року в Сімферополі. Навчався на природничо-математичному факультеті Новоросійського університету в Одесі, а потім — у Петербурзі, але повного курсу не закінчив. Тим-то серед випускників Новоросійського університету, перелік яких наведено істориком О. І. Марквичем у його праці до двадцятих вітчих цього закладу (1890), Гоняєва немає.

Двадцятишестирічний бачимо Михайла Костянтиновича на посаді присяжного адвоката (адвоката, як на нашу сьогоднішню мову) в Єлизаветграді. Тут-таки 1875 року він видає власний переклад з німецької підручника А. Гебелера «Правила шахової гри між двома, трьома й чотирма гравцями», супроводжений його першим в історії вітчизняної шахової літератури нарисом від XVI до останньої третини XIX століття.

Шахви я і цю книгу. Прото з одеських кингозбірних ті немає, а відповідно з голівних російських бібліотек не надішлася, хоч де-де, а у славяній «Салтиковці» переклад Гоняєва ма би бути, адже до цієї — імператорської за давніх часів — кингозбірні кожеш власник друкарні надсилав обов'язковий примірник першого-літшого видання. Історіографічний нарис Михайла Костянтиновича про розвиток шахової гри в Росії зобразив його імення знання вале-

НАШ КАЛЕНДАР

ВІРНИЙ СВОЇМ ПРИНЦИПАМ

Цими днями виповнюється 200 років від дня смерті Георгія Кониського (1717—1795), українського письменника, церковного і культурного діяча. Григорій Кониський (у червонці Георгій) — білорус за походженням, відомий проповідник, автор підручників із піітики, філософії, богосл'я. Виголошувати ними жскраві слова на темі моралі дійшли до нас не втрачивши своєї актуальності. Та був у Георгія Кониського ще один талант. Коли 1835 року, вже по смерті, в Санкт-Петербурзі побачили світ два томи його творів, з ними ознайомився Олександр Пушкін і дав схвальний відгук, відзначивши поетичність творів до того незнаного йому автора.

Розцвів, змінився хист Кониського як письменника у Київській академії, яку він закінчив 1743 року. У 28 літ став її професором, проректором, а потім і ректором. Викладав логіку і риторичку. Села курс «Правила поетичного мистецтва», автором ставивши спадщину Феофана Прокоповича, і сам писав вірші. Г. Кониському приписується створення «історії росіа» — однієї з найзадаждішних книг XVIII ст., довкола якої й нині токується наукова дискусія. Увійшов він в історію і як захисник обмежень і знволення. Його найзначніша трагікомедія «Воскресіння мертвих» (1746 р.), прийнята турботою про долю України, розкриває тяжке життя народу під гнітом польських магнатів та шляхти. Автор, обмірковувши політичні мотиви, приходить до думки, що скривдженим дочекаються правди і ба що на страшному суді. Воскресіння мертвих тут порівнюється з волею, оновленням життя. Як на початку своєї літературної діяльності, так і на її завершених, ректор Києво-Могилянської академії вклав свій вірний принцип, виступаючи проти неправди та насильства. Передчуваючи близьку смерть, він склав власну епітафію, в якій з іронічним смутком, власним його душевному стану, говорить про себе: Град Нежить — колыбель, град Киев — мой учитель, А в тридцять восьмь лет Я сделался святителем. Георгий имя мне, я из Кониського дому и в жизни был кою подобен почтовому.

Григорій ЗЛЕНКО, м. Одеса.

«ЗОЛОТІ» ЯЄЧКА

Світлина кримського майстра, лауреата Міжнародних виставок, члена Спілки фотографів України Миколи Пляшечника.

ОТЧИЙ КРАЙ

ТРОСТЯНЕЦЬКИЙ ДЕНДРОПАРК

Залюднений «Тростянець» НАН України, що в німському районі на Чернігівщині, засновано на базі пам'яток садово-паркової архітектури XIX століття. Створення дендропарку почалося 1834 року під керівництвом Івана Михайловича Скоропадського, нащадка українського гетьмана. Основною стали триста вікових дубів, які росли пообиді глибокої балки Богіноцтва...

Михайло КУРДЮК.

ФУТБОЛ

ПІСЛЯ АЛУШТИ — ІЗРАЇЛЬ

ІНТЕРВ'Ю З ПРЕЗИДЕНТОМ КЛУБУ «ТАВРІЯ» ВІКТОРОМ КАРАСЬОВИМ

— Вікторе Віталійовичу, в першому колі чемпіонату України «Таврія» добилася певних успіхів. З чим ви пов'язуєте це насаперед? — Хочу зауважити, що в команді склалися прекрасне тренерське тріо. Головного тренера Віталія Шалічева свого часу прихвилю до нас із криворізького «Океану» — тієї самої команди, яка виграла 1986 року у «Таврію» на Кубку СРСР. Шалічев був тоді головним тренером «Океану». Валерій Шведюк — колишній тренер олімпійського футбольного резерву СРСР, надзвичайно досвідчений спеціаліст, має неадекватні підходи до гравців. Ще один тренер, Віктор Юрковський, — колишній гравець «Таврії», членом СРСР, призер європейських чемпіонатів, був членом збірної команди СРСР. Всі три тренери — заслужені майстри спорту. Але ви правильно зауважили, що ми досі самі певних успіхів, і хоча нас у першому колі обіграли такі сильні команди, як криворізький «Дніпро», «Шахтар», «Дніпро» і «Чорноморець», будемо старатися зайняти більш престижне місце. В усякому разі, команда прагне завоювати право гри в європейських кубках.

ВИПУСК 98-й

Продовжуємо публікацію композицій українських пробиблістів — творів, які увійшли до антології «Світ мініатюри». № 417. Іван ІВАЦКО, Вінниця. Білі: прості 16, 20, 27, 32, 37, 38, 33. Вигреш: 14 (48), 1, 34, 42, 34, 34, «64», № 10, 1975.

№ 420. Октавіан КАРПОВИЧ, Житомирська область. Білі: прості 20, 25, 31, 32, 40, 42, 45; чорні: прості 7, 8, 9, 23, 28, 29, 33. Вигреш: 14 (48), 1, 34, 42, 34, 34, «64», № 10, 1975.

№ 432. Анастасій КОВРИЖКІН (1916—1980). Білі: прості 8, 28, 29, 31, 41, 48, 50; чорні: прості 26, 30, 35, 39, 40, 44. Вигреш: 24, 43, 25, 45 (49), 44, 34, «Шахки», № 2, 1963. Харків'янин був одним з найперших в Україні пропагандистів шашкового кімчатки, видав кілька книжок.

№ 432. Анастасій КОВРИЖКІН (1916—1980). Білі: прості 8, 28, 29, 31, 41, 48, 50; чорні: прості 26, 30, 35, 39, 40, 44. Вигреш: 24, 43, 25, 45 (49), 44, 34, «Шахки», № 2, 1963. Харків'янин був одним з найперших в Україні пропагандистів шашкового кімчатки, видав кілька книжок.

БУЛЬТЕР'ЄР ЗАГРИЗ СВОЮ ХАЗЯЙКУ

Трагедія трапилася на вулиці, коли хазяйка бультер'єра ввела собаку на прогулянку. Мимо пробігла дворняжка. Піт-буль кинула за нею, але хазяйка втримала його повідком. Озвіривши, бультер'єр накинувся на жінку, завалив на землю, пустив у хід міцніщі щелепи... Міліцейський патруль, що виявився поблизу, застрелив пса, але врятувати його хазяйку не вдалося — вона померла на місці пригоди від втрати крові й одержаних поранень.

«Кієвские ведомости»

Шведський уряд приймає рішення забронити володіння і розведення в країні піт-бультер'єрів. Заборона на везення цієї породи собак у Швецію існувала в країні з 1991 року — з моменту, коли почали з'являтися повідомлення про напади бультер'єрів на людей. Однак у більшості країн таких обмежень немає. Тому власті змушені були зміняти формулювання цього правила, зробивши його жорсткішим. Ці собаки не є чисто породними. Тому їх розпізнаватимуть спеціалісти по ряду «характерних фізичних ознак». Заборона, таким чином, стосується тільки собак, які матимуть ознаки, не властиві чистопородним бультер'єрам. Отже, можна мати у себе «добрих бультер'єрів».

ПРОГРАММА ТЕЛЕВІДЕННЯ

Table with columns for days of the week (Понеділок, Четвер, Суббота, Пятница) and programs (УТ-1, УТ-2, УТ-3, ЧЕРНОМОРСКАЯ, ОСТАНКИНО, etc.).

КАЛЕНДАР ІГОР

ВИЩА ЛІГА 4 березня, субота, 18 тур. «Карпати» — «Нива» (Вінниця), «Нива» (Тернопіль) — «Волніна» (Сиріт), «Темп», СК «Миколаїв» — «Верес», «Кривбас» — «Металург», «Шахтар» — «Дніпро», «Таврія» — «Чорноморець». 5 березня, неділя. «Торпедо» — «Зоря-МАЛС», «Прикарпаття» — «Дніпро».

Засновник: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, Кримська організація Спілки письменників України, трудовий колектив редакції.

В. о. головного редактора Григорій РУДИЦЬКИЙ. Редакційна колегія: Василь БОГУЦЬКИЙ (відповідальний секретар), редактори відділів — Данило КОНОНЕНКО, Тамара СОЛОВЕЙ, Федір СТЕПАНОВ.

Газета зареєстрована Державним комітетом України по пресі. Реєстраційний свідоцтво КВ № 803. Індекс 30553. Телефон редакції: головний редактор 29-86-59; відповідальний секретар 24-61-26; відділ 29-85-59. Факс 29-86-59.

Адреса редакції: м. Сімферополь, вул. Київська, 76, 4-й поверх, кім. 410. Листи просимо надсилати за адресою: 333034, м. Сімферополь-34, пошт. скринька № 972. Наш розрахунковий рахунок № 609217 у Сімферопольській міській філіалі Українбанку «Відродження», МФО 324861.